

EESTI ADVOKATUUR

PEREKONNAÕIGUSE KOMISJON

Austatud Karmen Joller

Sotsiaalminister
Sotsiaalministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

7. jaanuaril 2026

ARVAMUS

lastekaitseseaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse elnõule

Austatud sotsiaalminister proua Karmen Joller

Täname võimaluse eest avaldada arvamust lastekaitseseaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse elnõule (edaspidi: **elnõu**), milline edastati Eesti Advokatuurile arvamuse avaldamiseks 1. detsembril 2025.

Eesti Advokatuuri perekonnaõiguse komisjon (edaspidi: **komisjon**) toetab lastekaitseseaduse muutmist elnõus kavandatud viisil, kuid leiab, et elnõuga ette nähtud täitemenetluse seadustiku (TMS) muudatused ei ole suures ulatuses põhjendatud ega kooskõlas kehtiva õigusega. Komisjon ei toeta elnõuga kavandatud TMS-i muudatusi osas, mis annaksid kohtutäiturile ja kohaliku omavalitsuse (edaspidi: **KOV**) esindajale õiguse otsustada, milliseid jõustunud kohtulahendeid tuleb täita ja milliseid mitte. Eelnõuga kavandatud muudatused on vastuolus Eesti Vabariigi põhiseadusega (PS) ja kehtiva perekonnaseaduse (PKS) regulatsiooniga.

Komisjon põhjendab oma seisukohta alljärgnevalt.

Täitemenetluse seadustiku muudatused

Eelnõu kohaselt täpsustatakse TMS-i § 179 lõikes 2 KOV-i esindaja ülesandeid lapsega seotud täitetoimingutes. Eelnõuga muudetakse TMS-i § 179 sõnastust selliselt, et lõike 2 punktis 3 sätestatakse KOV-i esindaja õigus teha vajaduse korral kohtutäiturile ettepanek lapsega suhtlemise võimaldamise asjades täitetoiming peatada, kui täitetoimingu jätkamine võib kahjustada lapse heaolu.

TMS-i § 179¹ lõikes 8 sätestatakse kohtutäituri õigus teha lapsega suhtlemise võimaldamise asjades otsus täitetoimingu või täitemenetluse peatamiseks. Eelnõu seletuskirja kohaselt sätestatakse TMS-i § 179¹ lõikes 8 kohtutäituri õigus peatada

EESTI ADVOKATUUR

PEREKONNAÕIGUSE KOMISJON

lapsega suhtlemise võimaldamise asjades täitetoiming või täitemenetlus, kui toimingu tegemine või menetluse läbiviimine ei ole lapse seisundist või muudest temaga seotud asjaoludest tulenevalt võimalik. Lapsega seotud asjaolude all peetakse silmas eelkõige olukordi, kus kohtutäitur on tuvastanud, et lapsega koos elav vanem on täitnud oma kohustused ja teinud kõik endast oleneva, et laps suhtluskorra täitmisega nõustuks, kuid laps keeldub siiski kohtulahendit täitmast. On küsitav, millisel viisil hakkaks kohtutäitur tuvastama, et lapsega kooselav vanem on kõik endast oleneva teinud. Veelgi enam, kui kohus on kindlaks määranud lapsega suhtlemise korra, on ta juba hinnanud lapsega seotud asjaolusid ja teinud lahendi, mis vastab lapse huvidele, sh leidnud, et vanemaga suhtlemine on lapse huvides. Kohtutäitur ei saa sellises olukorras astuda kohtu asemele ja hakata ise lapsega seotud asjaolusid tuvastama ja ümberhindama.

TMS-i § 179¹ lõige 8 näeb täiendavalt ette, et KOV-i esindajal on õigus teha kohtutäiturile ettepanek peatada täitetoiming, kui selle jätkamine võib kahjustada lapse heaolu. Kusjuures, KOV-i esindaja ettepanekul tehtud täitetoimingut peatamise otsus ei ole edasikaevatav. Sisuliselt antakse TMS-i § 179¹ lõikega 8 kohtutäiturile ja KOV-i esindajale õigus otsustada, et määrus, mille kohus (või ka kohtud, sh Riigikohus) on teinud järgides TsMS § 5 lg 3 sätestatud uurimispõhimõtet ja muid TsMS-is lapsesse puutuvate hagita asjade läbivaatamisele kehtestatud regulatsioone, ei kuulu enam täitmisele. Kohtutäiturile ja KOV-i esindajale antakse pädevus otsustada, millised jõustunud kohtulahendid kuuluvad täitmisele ja millised mitte. Ühtlasi saaksid kohtutäitur ja KOV-i esindaja edaspidi otsustada, sõltumata kohtu poolt tehtud jõustunud lahendist, kas suhtlemine vanemaga on lapse huvides või mitte. Vastavat otsust ei oleks võimalik vaidlustada.

PS-i § 146 kohaselt mõistab õigust ainult kohus. PS-i § 27 näeb ette vanemate õiguse ja kohustuse kasvatada oma lapsi ja hoolitseda nende eest. Seadus sätestab vanemate ja laste kaitse. Vastavalt PKS § 143 lg 3 võib **kohus** piirata lapse huvides suhtlusõigust või selle kohta tehtud varasemate lahendite täitmist või lõpetada suhtlusõiguse teostamise või selle kohta tehtud varasemate lahendite täitmise. Kui kohus on reguleerinud lapse ja vanema suhtlemist, on ta järelikult leidnud, et vanemaga suhtlemine on lapse huvides. Kohtulahendit ei saa kohtutäitur ega KOV-i esindaja muuta. Jõustunud kohtulahendit tuleb täita. Vanema õigus oma lapsega suhelda omab põhiseaduslikku kaitset. Kui kohtu poolt määratud suhtluskorras on vaja teha muudatusi, peab see olema kohtu, mitte kohtutäituri ja KOV-i esindaja pädevuses. Vastupidiselt kaotaksid lapsega suhtlemise võimaldamise asjades kohtulahendid igasuguse mõtte.

TMS-i § 179¹ lõige 9 näeb ette, et kui lapsega suhtlemise võimaldamise asjades ei ole võimalik täitetoimingut teha lapsega seotud asjaolude tõttu, teavitab kohtutäitur vanemat, et tal on võimalik pöörduda kohtu poole suhtluskorra muutmiseks.

EESTI ADVOKATUUR

PEREKONNAÕIGUSE KOMISJON

Komisjon on esiteks seisukohal, et jõustunud kohtulahendit tuleb täita, mitte suunata õigustatud vanemat uuesti kohtusse pöörduma. Kohus on juba hinnanud lapsega seotud asjaolusid ja teinud lahendi lapse huvidest lähtuvalt. Ühtlasi suurendaks selline lähenemine oluliselt kohtu töökoormust, millega eelnõu koostamisel arvestatud ei ole. Teiseks, näeb seadus ette konkreetseid alused suhtluskorra muutmiseks, milleks ei ole täitemenetluse ebaõnnestumine. Kolmandaks, peaks sellises olukorras kohtusse pöörduma ikkagi kohustatud vanem, kes tõendab ära, et olemasolev suhtluskord ei vasta uute asjaolude ilmnemise tõttu enam lapse huvidele.

Riigikohus on määranud tsiviilasjas nr 3-2-1-4-13 selgitanud, et: „Kui lapsega koos elav vanem leiab, et kohtulahendis sätestatud lapse ja lahus elava vanema suhtlemise kord ei vasta uute asjaolude ilmnemise tõttu enam lapse huvidele, peab vanem pöörduma kohtu poole avaldusega muuta PKS § 143 lg 3 alusel vanema ja lapse suhtlemise korda.“ Eelnõu selle põhimõttega ei arvesta.

TMS-i § 179¹ lõikes 10 sätestatakse lapsega suhtlemise võimaldamise asjades täitemenetluse lõpetamise alus juhul, kui vanem ei ole kasutanud võimalust pöörduda kohtusse kuue kuu jooksul pärast seda, kui täitemenetlus on lapsega seotud asjaolude tõttu peatatud ja kohtutäitur on teda sellekohasest võimalusest teavitanud. Seletuskirjas on märgitud, et: „Samuti motiveerib see vanemaid otsima kohtu kaudu sobivamat täitmisviisi, kui sundtäitmine ei õnnestu.“ Selle asemel, et leida lahendusi, kuidas tagada lapsega suhtlemise võimaldamise asjades paremini jõustunud kohtulahendite täitmine, suunatakse vanemad uuesti kohtusse. Täitemenetluse lõpetamise aluse lisamisega võetakse vanemalt õigus lapsega isiklikult suhelda ja seda ilma kohtu otsuseta.

Ülaltoodust tulenevalt ei toeta komisjon eelnõuga planeeritud TMS-i § 179 lõike 2 punktis 3 ja TMS-i § 179¹ lõigetes 8-10 toodud muudatusi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Katrin Orav

Eesti Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni esimees